

Dop och doppastoral

Till kyrkans uppdrag hör att förvalta dopets sakrament. Det är ingen uppgift att ta lätt på, inte minst eftersom det finns flera paradoxer i hur kyrkan bör förvalta dopet. En sådan är å ena sidan kallelsen att döpa alla folk, å andra sidan att det inte kan ske med vare sig mass- eller tvångsdop. Dopet är inte en tvingande pålaga som läggs på den motvillige utan en gåva att tas emot i frihet och förutsätter att undervisning sker såväl före som efter – »gör alla folk till lärjungar, döp ... och lär ...».

En annan motsägelse ligger i dopets nödvändighet för det kristna livet samtidigt som det inte är en absolut nödvändighet för saligheten. Redan 1766 skrev Eric Pontoppidan att »det är icke genom att vara berövad sakramentet, men genom att förakta det, som en människa drar dom över sig» (*Collegium pastorale practicum*). Dopet är inte en yttre handling utan ett verksamt sakrament som ger nya livsförutsättningar – man föds på nytt till det eviga livet och blir samtidigt inlemmad i kyrkans gemenskap som sträcker sig utöver tid och rum. Den odöpte står inte utanför Guds kärlek, utan Gud älskar var och en som föds. Jesu offer för hela världens synd gäller även för de odöpta och för dem som aldrig hört om Jesus Kristus. Men den döpte har till skillnad från den odöpte blivit född på nytt av vatten och Ande och fått del av dopets nåd.

En tredje motsättning ligger i att medlemskap i Svenska kyrkan förutsätter dop. Om allt färre döps blir hennes ekonomi också sämre. Det kan då bli en frestelse för kyrkan att döpa inte för dopets nådegåvas skull utan därför att hon behöver fler medlemmar, annars försvagas hon både ekonomiskt och personellt. Att sträva efter att öka antalet dop kan visa sig ha rent pekuniära skäl.

I skärningspunkterna mellan dessa motsägelser är det som Svenska kyrkan som helhet och varje enskild församling ska forma en pastoralt hållbar dopstrategi.

Det finns förstås många orsaker till att antalet dop minskar: sekulariseringen, den brutna relationen till kyrkan inte minst i städerna, det växande främlingskapet inför all religion, alternativa sätt att välkomna ett barn till släkt och familj. Kanske som en följd av den ökande individualiseringen ser vi också hur en del föräldrar undviker att välja för barnet i viktiga frågor – som dop och religion – medan man kan vara desto mer drivande i mindre viktiga som val av kläder och fritidsaktiviteter. Om doppraxis och dophandling dessutom hanteras valhant gör det inte situationen bättre.

Men att uppgivet analysera orsakerna till den minskade dopfrekvensen räcker inte. Inte heller är kortsiktiga lösningar för att höja dopfrekvensen en klok väg att gå. Ytterligheter som en ökad individualisering av dopgudstjänsten respektive drop-in-dop är inte alltid lyckade. Risken med det förra är att förväntningarna blir så stora på fest och arrangemang att föräldrar drar sig för att låta döpa sitt barn. Risken med det senare är att dopet blir en tillfällighetshandling utan relation till den lokala församlingsgemenskapen. Visserligen har det hävdats att drop-in-dop har en biblisk förebild i den etiopiske hovmannen, vilken döptes av Filippus efter bara några timmars undervisning. Men hovmannen satt i sin vagn och läste profeten Jesaja och var redan kunnig i Skrifterna (Apg. 8:26–40).

Att ha en övergripande doppastoral både för barn- och vuxendop är nödvändigt. I de flesta församlingar finns sådana, men på många håll krävs omtag, då allt från den första informationen och kontakten till dopbarnets konfirmation eller den vuxnes fortsatta deltagande i församlingens gudstjänstliv behöver tänkas över.

Detta är inte platsen för att ge en heltäckande pastoral, men några punkter som kan kräva förnyad reflektion behöver ändå lyftas fram. En sådan är den inledande kontakten. Det vanliga är att skicka en hälsning som välkomnar det nyfödda barnet och inbjuder till dop.

Men redan här bör ges en pedagogiskt genomtänkt information om dopets avgörande betydelse. Helt enkelt, på vilket sätt dopet gör skillnad.

En annan fråga är hur bokningen av dopet sker. De större pastoraten har numera infört bokningscentraler. Effektivt och överblickbart. Kyrka, präst, musiker och vaktmästare är bokade på fasta doptider, de bara väntar på att någon ska vilja döpas just där och då. Men bokningscentralerna har medfört att den personliga relationen till den lokala kyrkan och församlingen försämrats. Viktigare har blivit rätt tid och tillgång till festlokal efter dopet. På kort sikt är det en utmärkt service, på lång sikt är det förödande.

Dopsamtal är i dag självklart, men kan gärna kompletteras med dopgenomgångar för många familjer samtidigt. Det kan då vara lättare att ogenerat tala om dopets innebörd och de olika momentens betydelse. I det enskilda dopsamtalet kan detta sedan fördjupas.

Dopet är inte en barn gudstjänst, det är ett sakrament. Att många barn ofta deltar betyder inte att dopet ska vara barnsligt. Djup och allvar exkluderar inte barnen utan drar in dem i ett större skeende av att det heliga är en realitet. Det finns en tendens att prästen vid kyrkliga handlingar uppträder som någon sorts konferencier för att trevligfiera tillfället – i stället trivialiseras det. Så är doptalet, som riskerar att bli schablonartat, en pedagogisk utmaning till att förkunna evangelium. Dopet rymmer ju hela spektret av det mänskliga livet. Ljus och mörker, liv och död, tro och efterföljelse, sökande och identitet, förgänglighet och hopp, skuld och försoning, ensamhet och kärlek – för att nämna något.

Att få barn och bära fram det till dopet kan göra en förälder mer öppen för evangeliets tilltal än annars. Tillfället är utmärkt att då tillsammans med dopbevis och fadderbrev även lämna en liten skrift om dopets innebörd och hur man lever i det.

De första kontakterna och en god relation till den lokala församlingen med kontinuitet i de personliga kontakterna är avgörande för dopuppföljningen, kanske det som allra mest kräver omtag. Hur kan en barnverksamhet som täcker alla åldrar se ut? De modeller som prövats utgår oftast från tanken att man genom barnen också når föräldrarna. Men är inte motsatsen troligare, att man genom föräldrarna når barnen? Att dopuppföljningen måste ha ett tilltal även till de vuxna?

Barndop är det vanligaste i Svenska kyrkan, men antalet vuxendop ökar. Även detta kräver en pastoral – en vuxendops pastoral – om inbjudningar, grupper, undervisning osv.

Den pastorala verkligheten förändras ständigt. Men dopets innebörd som sakramental handling är densamma allt sedan Jesus manade att döpa. För även om människans yttre villkor förändras, så förblir hon på djupet densamma. Samma livsfrågor, samma längtan, samma beroende av nåd, den nåd som ges oss »inte därför att vi gjort några rättfärdiga gärningar utan därför att han är barmhärtig – och han gjorde det med det bad som återföder och förnyar genom den heliga anden» (Tit. 3:4-5).